MENŠÍ RŮŽOVÁ ZAHRADA

Ubohá Manon, proč jste odešla.
Rytíř des Grieux musí teď hledat útěchu v aviatice,
měl přijati dvorní angažmá
a možná, že se ožení z lítosti dokonce.

Och, měla jste zůstat, koupil bych vám papouška
a šli byste prosit do Lourd za vaše otěhotnění svatou pannu,
když byste byla smutná, přestrojil by se za šaška
a napodoboval by hlasy zvířat na otomanu.

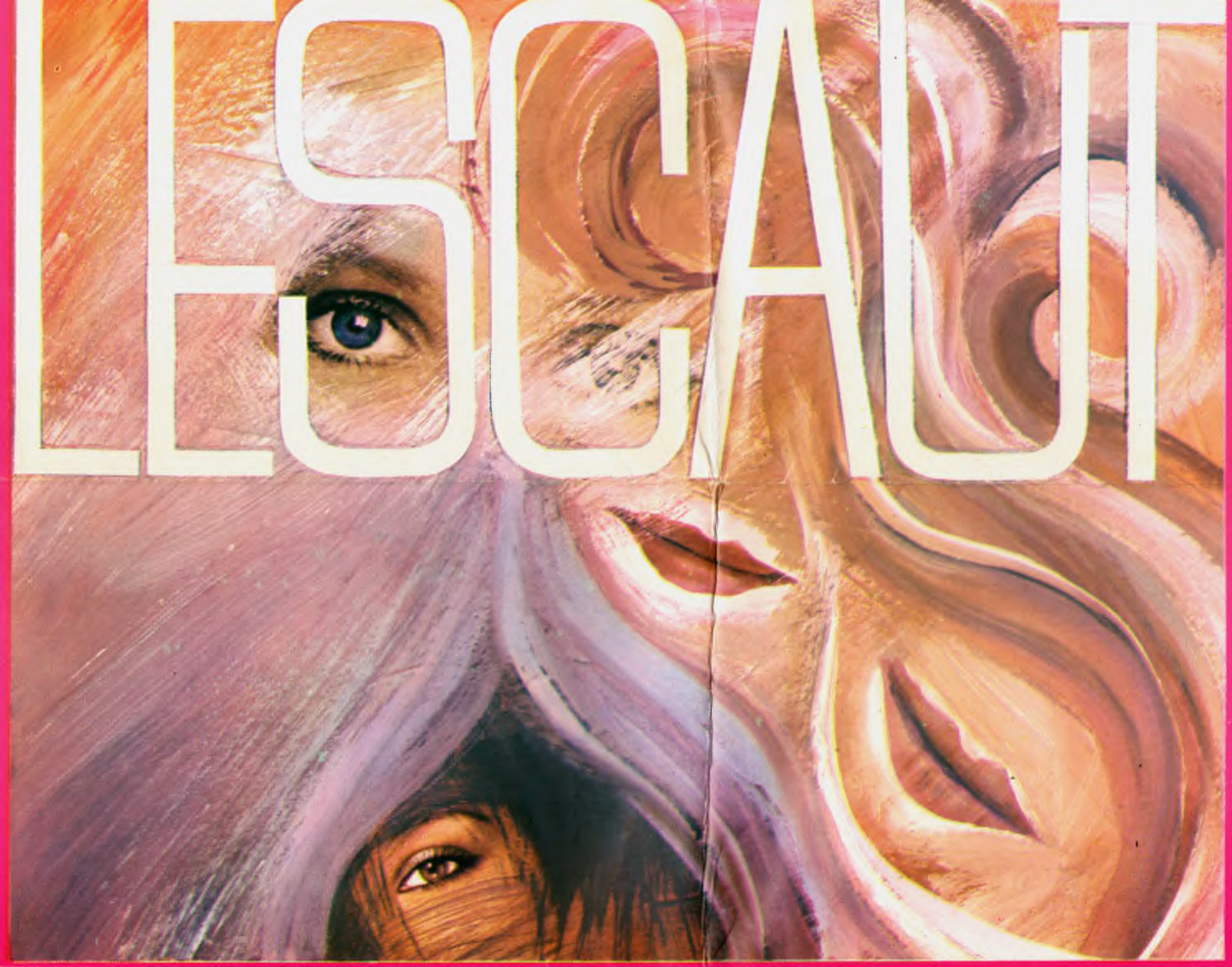

Miluji vás, och zbožňuji lem vašich rtů,
jenom mi neopakujte jak hraběti každý týden:
— Ó nechci, ne, dokud mi nedarujete klenotu,
který by mne byl hoden.

Přijímati dary, Manon, se nevyplácí vždy,
ani lásku, ani krb vám to nenahradí
a přednosti šlechtické korunky,
jak cesta kolem světa znudí.

Neměla jste chtíti jen věrnost srdce,
když láska si žádá i věrnost oděvu,
dát si zabaviti tělo je nejtruchlivější exekuce.
Bděte a buďte klidna. Jenom si neschovávejte svědomí
pod podušky za hlavu.

MTZ O 21 82 R 16042

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ
NOSITEL ŘÁDU PRÁCE
ČINOHRA PETRA BEZRUČE
NOSITEL VYZNAMENÁNÍ
ZA ZÁSLUHY O VÝSTAVBU

VÍTĚZSLAV NEZVAL:

MANON LESCAUT

Hra o sedmi obrazech podle románu abbé Prévosta

REŽIE: IVAN BALAĎA j. h.

Výtvarník: Jaroslav MALINA j. h.
Scénická hudba: Jiří STIVÍN
Choreografie: Jiří KYSELÁK j. h.
Dramaturgie: Martin HRABÁK
Asistent režie: Kostas ZERDALOGLU

Hrají:

Manon Lescaut
Jana JANĚKOVÁ
Rytíř des Grieux
Vítězslav KRYŠKE
Tiberge a nápadníci Manony
Vladimír ČAPKA
Marcela, Modesta
Michaela ČERNÁ
Duval, velitel výpravy
Otakar PRAJZNER
Hostinský, vetešník, slepý žebrák
Jeroným HORÁK
Studenti
Kostas ZERDALOGLU
EXTERNISTÉ
Představení řídí:
Jarmila PAULEROVÁ
Text sleduje: Jiřina ČÍŽKOVÁ

PREMIÉRA 4. ČERVNA 1982
NA SCÉNĚ PETRA BEZRUČE

Vedoucí výroby a technického provozu
ing. Ivan BÍLEK
Vedoucí výroby kostýmů:
Bohuslava ČIHÁKOVÁ
Vedoucí dekoračních dílen:
Jiří KLADORUBA
Jevištní mistr:
Josef DRDA
Mistr osvětlení:
Jaroslav ŘEZÁČ
Zvuk řídí:
Marie KREJČÍ
Mistr vlásenkárny:
Vojmil NYTRA
Mistr rekvizitárny:
Eva WIESNEROVÁ
Mistr garderoby:
Zlata NEZHYBOVÁ

Až pochopíme nekonečné bohatství básnictví, o které zakopáváme každý den na ulici, prožívajíce svůj všední, normální život, až budeme umět psát o věcech každodenních tak, jako se i prostřední básníci naučili psát o přírodě, o hvězdách atd., tedy o věcech, které tvoří obsah poezií romantických, až se nám podaří vidět současnost takto, zrodí se u nás obrovská moderní poezie.

Vítězslav Nezval, 1956

Většina lidí potřebuje poezii. Potřebuje ji k životu. A nyní by bylo zajímavé položit základní otázku: proč? To není metafyzická otázka. Přece jenom zde by myslím bylo potřeba postavit se k věci také jako psycholog. Proč člověk chce poezii, co mu dává? Už neříkám, je-li to poezie s posledních deseti let nebo poezie posledních sta let, poezie třicátých let, padesátých let. Ale poezie dává lidem . . . Co jim dává? Řekl bych, že je zapíná se skutečností, s nimi samotnými, s realitou, s dobou, že mezi skutečností a člověkem navozuje to, co bych nazval „krátkým spojením“. Nedá se tak docela přesně říci, v čem to je. Ale poezií se člověk dostává k zážitkům vlastním, na které už dávno zapomněl. Čím je básník, kterého čteme, větším básníkem, tím více čtenáři vrací z jeho osobního života.

Vítězslav Nezval, 1955

PRÉVOST D'EXILES ANTONIE-FRANCOIS, abbé (1697—1763)
Z měšťanské rodiny. Studuje v jezuitské koleji, střídá řeholní sutanu s vojenským kabátem. 1720 vstupuje do řádu benediktinů, nakonec prchá z kláštera. Stíhán zatykačem, uchyluje se do Anglie, později do Holandska, odtud r. 1733 s milenkou do Anglie, do Francie se vrací v roce 1734. Stejně dobrodružně a romanticky tráví celý další život.
V roce 1728 začal vydávat svůj román Paměti a dobrodružství urozeného muže, jehož poslední, sedmý svazek obsahuje: Příběhy rytíře des Grieux a Manon Lescaut. Čs. překlad 1897, 1954 . . .)

VÍTĚZSLAV NEZVAL (1900—1958)
Národní umělec, básník, dramatik, prozaik, laureát státní ceny, nositel zlaté medaile Světové rady míru. Řada básnických sbírek: Edison, Praha s prsty deště, Pražský chodec, Menší růžová zahrada, Pět minut za městem atd. Věnoval se také tvorbě pro děti: Anička Skřítek a Slaměný Hubert atd.
Hry: Depeše na kolečkách, Milenci z kiosku,
Schovávaná na schodech, Loretka,
Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou aj.
Psal také libreta k baletům, pantomimám. Z prozaických prací: Valérie a týden divů, Posedlost, Jak vejce vejci, Pan Marat a další. Teoretická činnost: Nové básnické směry, monografie: Josef Čapek, Ludvík Kuba, Antonín Slavíček, Rudolf Kremlička, spolupracoval také s Jiřím Trnkou na jeho filmové tvorbě.

MANON LESCAUT již ve středním věku (dvaačtyřicetiletá)

Ano, od premiéry Nezvalovy Manon Lescaut v Burianově „Déčku" 7. května 1940 uplynulo přes čtyřicet dva let. Stále ožehavěji vystupuje otázka možností převodu tohoto svébytného básnického díla na dnešní jeviště. Zdá se, že stále méně se daří navazovat spontánní kontakt s publikem, především s dnešní mladou generací. Silný romantický patos i určitá archaičnost jazyka, vliv předlohy z první poloviny osmnáctého století i exotičnost posledního obrazu deportovaných trestankyň mluví proti, ale bude-li inscenace Manon respektovat mentalitu a psychologii mladých lidí, odstraní-li bariéru dobově zasazeného příběhu, bude představení růst konkrétním a upřímným hereckým výkonem Manony a jejích klíčových protihráčů (rytíře des Grieux, Tiberge a Duvala). Manoně jistě nepomohou kosmetické úpravy, ani základní změna koncepčního přístupu. Je nutné respektovat základ Nezvalova verše a jeho prostřednictvím jít k stále živému jádru příběhu Manon Lescaut a ji obklopujících mužů. A tento nenový vztahový model jistě ožije novou aktuálností.
Sám Vítězslav Nezval přivádí inscenátory na správnou cestu, když mluví o konstantách Prévostova románu: „Časem zůstal mi

z rytíře des Grieux, rytíře lásky s mečem, jen rytíř srdce. Z obrazu Manon, spoutané řetězem k hloučku poběhlic, zůstala mi duha citů, touhy, omámení, že pouhé slovo Manon Lescaut uvádělo mne do vytržení." (Slovo autora M. L. 1940.)

Často hovoří Nezval o svém oblíbeném románu, a hlavně o postavě Manon, kterou cítí v širokém spektru od naivní dívenky až ke krutému tragickému zlomu. S postavou spojuje i temnější motivy vážící se k Margueritě Gautierové, Dámě s kaméliemi. V Baladě Manon z roku 1939 píše Nezval tyto verše:

Těch deset nejkrásnějších knih
Jež půvab jinošství mně dal
Rád s sebou do hrobu bych vzal
Ty Manon ty jsi jednou z nich
Běs s andělem je krví psal
A podivně si rozuměli
Muž s ženou modelem jim stál
A kůrové jim záviděli

Prévostův román vyšel v roce 1731 v Amsterodamu a okamžitě vzbudil velký rozruch. Kritické ohlasy byly velmi rozporné, v roce 1733 byly některé výtisky dokonce zabaveny jako nemravné. I tento verdikt však zapůsobil jako nejdokonalejší propagace a šířil popularitu Prévostova románu. Kolem roku 1885 se Praha seznámila s Massenetovou a Pucciniho operou Manon Lescaut. Film zpracoval Manon nejprve v německé verzi v roce 1926, později v roce 1941 v italském filmu vytvořila postavu Manony Alida Vali, jejím partnerem byl Vittorio de Sica. V roce 1939 píše Nezvalovi E. F. Burian, aby mu zdramatizoval Prévostovu Manon Lescaut. Dopis nachází básníka připraveného, nadšeného tímto úkolem. Žije příběhem dívky a již 7. května 1940 má Praha možnost vidět Marii Burešovou jako první Manon Lescaut. Mnoho inscenací následujících hledalo cestu k tomuto textu, časté jsou omyly způsobené touhou po originalitě nebo po zvláštním typu poetického divadla, kdy je respektována pouze síla a krása Nezvalova verše. V takových případech inscenátory často „obelstily povětrné střevíce" a umělecká hodnota textu utrpěla. Naše inscenace chce přesvědčit diváka, že láska a poezie patří k sobě a že také náležejí k prvkům skládajícím profil činohry pro mládež. Chce stavět do protikladu čistotu, upřímnost a cynismus, vypočítavost, hrubost a pokrytectví. Je dobré si odlišnost těchto vlastností stále jasně uvědomovat. A tedy také proto má i po dvaačtyřiceti letech Nezvalova Manon Lescaut co říci.

(hbk)

Program Státního divadla v Ostravě, činohra Petra Bezruče, připravil Martin Hrabák, grafická úprava Marta Roszkopfová, typografická spolupráce Antonín Mosler. — Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., provoz 21, Ostrava 1, Novinářská 7. — Všechna práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha.
Cena programu 1,50 Kčs